

Valptester

Att redan på valpstadiet kunna skatta den vuxna hundens beteende har betraktats som en helig graal inom hundforskningen. Och det har gjorts många försök att testa valpar och förutsäga hur de blir som vuxna hundar. Med tanke på hur många gånger man försökt finna denna heliga graal, är det rätt tydligt att det inte går, eller åtminstone att det inte låter sig göras med någon säkerhet. Testa gärna valparna och bilda dig en uppfattning om deras personlighet, men räkna inte med att din uppfattning står sig över tiden när hunden blivit vuxen.

Valptesten på Hundskolan

Det har gjorts flera valptester där man jämfört resultaten med de man fått när valparna vuxit upp. En av de mest omfattande av dessa tester utfördes på Hundskolan i Sollefteå, av mig och Lars Fält, i slutet av 1970 talet och början av 1980 talet. Totalt testade vi 1140 schäfervalpar vid 56 dagars ålder. Och vi testade alla schäfervalpar som kenneln producerade under tiden testerna pågick. Valparna placerades sen ut till fodervärdar vid åtta veckors ålder enligt gängse rutiner för att kallas in till skolan när de uppnått det som ansågs vara testmogen ålder dvs. vid 15-18 månaders ålder. Hundarna lämplighetstestades sen vid skolan enligt skolans rutiner av Lasse Westlin som var testansvarig. Av de 1140 valparna hade vi fullständiga testresultat från båda testerna på 867 hundar.

Så gick valptesten till

Valptesten bestod av två huvudmoment. Det första genomfördes i en tom uppfödningsex i valpstallet av samma sort som valparna vuxit upp i. Alla valpar i kullen testades i slumpvis ordning vid samma tillfälle. Testvalpen lyftes in i den tomma boxen och dörren stängdes. Tiden fram tills valpen började gnälla (gnäll) respektive började skrika (Skrik, tre distinkta höga skrik) noterades. Sen gick testledaren in i boxen och valpens sätt att ta kontakt noterades (kontakt 1). Därefter rullade testledaren en tennisboll över golvet och valpens benägenhet att apportera bollen noterades (Apport). För att få högsta betyg krävdes att valpen apporterade bollen till testledaren minst tre gånger. Samtidigt noterades hur lång tid det tog från det valpen såg bollen rullas i väg tills den grep den i munnen (Fetch).

Därefter utplacerades en större flerfärgad boll mitt i boxen (S boll) och valpens reaktion på denna noterades. Slutligen genomfördes en dragkamp (dragkamp) med en trasa där intensiteten i dragkampen noterades.

När denna del av testen var avslutad flyttades valparna till en annan lokal med en avskärmad yta på 3,6x3,6 meter, den så kallade arenan. På arenans golv fanns ett rutnät med rutstorleken 0,6 meter uppritat. Mitt i arenan fanns en cirkel med radien 2m markerad. Testledaren satt på en stol mitt i denna cirkel under de fem minuter som testen pågick. Runt om i arenan fanns under testet föremålen från del 1, tennisbollen, den stora bollen, trasan och en brädbit. Under de fem minuter som arenatesten pågick noterades hur många rutor valpen passerade (aktivitet), hur många föremål den besökte (antal föremål) och hur lång tid den tillbringade inne i cirkeln (kontakt 2).

Resultat

Resultatet från testen visade att tikar var något snabbare när det gällde att gripa bollen jämfört med hanar, att de var aktivare, besökte fler föremål och tillbringade mindre tid inne i cirkeln, jämfört med hanvalparna.

Analyserna visade sedan att valparnas beteende till vis del påverkades av arvet, men att de samtidigt var påtagligt påverkade av den gemensamma kullmiljö, på tiken som miljöfaktor, på kullstorlek eller på andra faktorer som var gemensamma för alla valparna i kullen.

Analyserna visade också att valparnas beteende till stor del påverkades av deras vikt, där de stora valparna var aktivare och mer framåt. Denna effekt var mer påtaglig hos tikvalpar än hos hanvalpar.

Kan vuxenbeteendet förutsägas redan på valpstadiet?

Vid jämförelsen mellan valptestresultat och L-testresultat fanns däremot inget tydligt samband. Det fanns några signifikanta samband men inte fler än man kunde förvänta sig av en slump. Däremot visar utvärderingen att valparnas beteende vid åtta veckors ålder påverkas av deras uppväxtmiljö. Hur tiken har varit som mor, storleken på kullen och av årstid, det man med ett gemensamt namn brukar kalla för gemensamma miljöfaktorer. Men valparnas uppträdande under testen säger lite eller inget om deras mentalitet som vuxna.

De egenskaper som vi ser som viktiga hos den vuxna hunden mognar förmodligen fram senare under unghundstiden, efter åtta veckors ålder och man kan ju inte förutsäga en egenskap som inte mognat fram. En valp kan jämfört med sina syskon vara liten vid åtta veckors ålder men den kan växa snabbare under unghundstiden än sina kullsyskon så att den till sist blir den största i kullen. Man kan inte heller testa en hanhunds libido (könsdrift) innan den blivit könsmogen lika lite som det går att förutsäga den vuxna hundens jaktlust redan på valpstadiet. Jag brukar försöka likna situationen vid att förutse vilket barn som skulle bli den bästa företagsledaren eller den bästa forskaren redan i förskolan.

	Gnäll	Skrik	Kont. 1	Fetch	Apport	S Boll	Dragk.	Aktiv.	Kont. 2	Ant. förem
Dådkraft	ES	ES	ES	ES	ES	ES	ES	ES	ES	ES
Skärpa	ES	ES	ES	ES	ES	ES	ES	ES	ES	ES
Försvarslust	ES	ES	ES	ES	ES	ES	ES	ES	ES	**
Kamplust	ES	ES	ES	*	**	ES	ES	ES	ES	ES
Nerver	ES	ES	ES	ES	ES	ES	ES	ES	ES	ES
Temperament	ES	ES	ES	ES	ES	ES	ES	ES	ES	ES
Hårdhet	ES	ES	ES	ES	ES	ES	ES	ES	ES	ES
Samarb.vilja	ES	ES	*	ES	ES	ES	ES	ES	ES	ES
Tillgänglighet	*	ES	ES	ES	ES	ES	ES	ES	ES	ES

Figur. Från Wilsson och Sundgren 1998b. Sambandet mellan valptestresultat och L-testresultat vid 15-18 månaders ålder. ES står för ej signifikant, (*) signifikant på 5% nivån, och (**) signifikant på 1% nivån. Antalet signifikanta samband är ungefär vad som kan förväntas av en ren slump. De två signifikanta sambanden mellan kamplust och de två delarna av apporteringsmomentet (Fetch och Apport) antyder att apporteringsmomentet kan ha ett visst prediktivt värde.

När man ska välja valp är det mot den bakgrunden viktigare att välja rätt föräldrar än vilken valp i kullen man väljer. Den valpköpare som får välja sist har i de flesta fall samma chans att få en bra hund som de som valt först. Det viktigaste är att tro på den egna valpens förutsättningar och att ge den en optimal fostran och grundträning.

De här slutsatserna är dragna från valptesten på Statens Hundskola, men samma slutsatser har dragits av de flesta valptester. På olika raser och gjorda i andra länder. Flera studier antyder att man till viss del kan förutse rädslor hos valparna vid omkring 6 månaders ålder, men att de övriga egenskaperna inte visar sig förrän hunden närmar sig ettårsåldern. Med tanke på att valptesten vid Hundskolan är en av de mest omfattande studierna som gjorts, är det märkligt att det talas så lite om den nu när nu SBK har introducerat en ny valptest. Resultaten från Hundskolans valptest finns redovisade i två vetenskapliga rapporter:

- Wilsson, E & Sundgren, P-E. 1998(a). Behaviour test for eight week old puppies: Heritabilities for tested behaviour traits and its correspondence to adult behaviour. *Applied Animal Behaviour Sci.* 58 151-162.
- Wilsson, E & Sundgren, P-E. 1998(b). Effect of weight, litter size and parity of mother on the behaviour of the puppy and adult dog. *Applied Animal Behaviour Sci.* 56. 245-254.